

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Oratio Prima. Gratiarum actio pro tam latè diffusâ Societate, & adhorratio
ad Patres: vt illâ & Deo digna se præbeant instrumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

EXERCITATIO ORATORIA.

ORATIO PRIMA.

Gratiarum actio pro tam late diffusâ Societate, & adhortatio ad Patres: ut illâ & Deo digna se præbeant instrumenta.

QVOD si veris aliquando rationibus fatendum est, beneficij magnitudine mortalium merita superari; profectò hoc, de quo agere instituimus, est huiusmodi, ut omnem mensuram modumque gratitudinis præteruectum, exornari possit potius admirando, quam deprædicari dicendo. Illud etenim est, quo singulari Dei Optimi Maximi fauore, Societatem principio sui minimam, maximam propagatione, usque eò productam cernimus, ut, nisi videremus factum, ne sperare quidem auderemus. Quod quia non cum vnus alius cuius vilitate coniunctum est, sed cum infinitâ propè hominum multitudine communicatum; tot beneficia complectitur, quot homines: non intra vnus prouinciæ breuissimos terminos circumscriptum, sed ad vltimas terrarum oras latissimè diffusum, non aliis quam totius orbis limitibus continetur. atque adeò quot homines peruagatur, quot vrbes, tot decorandum encomiis, tot vocibus celebrandum; vel ad publicam commendationem foris, vel ad priuatam lætitiâ domi, vel ad laudem in exedris, vel ad religionem in sacrañis, vel ad gratitudinem vbi-que. Quare si contra quam exspectare debetis, pro amplissimo munere diuinitus collato, minus liberaliter pleneque gratias egero; rogo quæsoque, ne id imbecillitati dumtaxat meæ, sed magis diuinæ benignitatis magnitudini, nouo, inquam, atque inuisitato beneficij generi, concedendum existimetis. Nam cum duplex retribuendi referendique ratio ab altioris subsellij Patribus relicta sit, quarum altera in remunerando quod acceptum est, altera in cognoscendo commemorandoque consistat; munificentissimi dona Numinis dignitate prima, magnitudine immensa, maiestate præcipua transcendunt vicem, mutuam respuunt, compensandi superant facultatem: sui porro diffusionem cum nullis sint coërcita metis, inde, vnde potissimum difficultas oritur loquendi, ratio nascitur non tacendi. Verumenimuerò, quoniam, quemadmodum magis animo beneficia quam mole penduntur, vel peregrino vnde aduecta sunt solo, vel quâ constant materia nouitate, ita remuneratio voluntate magis quam re sæpius æstimatur: arbitror, si quidem tam eximiam Dei beneficentiam, quâ par est gratâ animi significatione coluerimus, fore ut dici possit, primo nos remunerationis debito perfunctos, non quidem potuisse, at certè vel maximè cupiuisse officium ex- plere gratitudinis. Propius igitur mentes vestras animosque aduertite

Dei beneficia superant omnem gratitudinem.

Diuus Thomas 2. 2. quæst. 106.

*Societas à
parvis ini-
riis repente
largissimè
diffusa.*

*Societas
citius per
orbem dif-
fusa quam
vlla Mo-
narchia.*

ad eam, de quâ dicere cœpimus, beneficij magnitudinem; ac deinde de referendæ gratiæ æquitate dicam, an necessitate, cognoscite. Mirari nonnumquam solemus, à minimo fontis capite ingentia flumina pro- manare; è minimo semine proceras arbores enasci; ex tenuissimâ scin- tillâ vix restinguenda incendia excitari. Fons sanè exiguus ipsa sui ex- ordio Societas, ab vberè fetu scaturiens primi Parentis, profanam mi- litiam ad aram Deiparæ Virginis abdicantis, execrantis: sed mox in ri- uos ac torrentes excrefcens, quæ non cælestis sapientiæ flumina protu- lit? Exile semen Ignatij, prima sunt melioris vitæ desideria: sed virtu- tum maximarum vbertate fecundum, quos fructus genuit optatissimæ probitatis? Pertenui sanè scintillâ diuini ardoris auspiciatissimè cor- reptus est Ignatius: sed hæc scintilla quantos toto orbe Christiano at- dores animorum flammisque propagauit? Nec minùs terrarum spatij quam animi ornamentis est amplificata Societas; ita vt hac in partem cum florentissimis Regnis ac Monarchiis in contentionem venire possit. Etenim si præteritorum temporum monumenta lubet euoluere, & quâ celeritate nobilissimæ gentes Imperia sua propagauerint recordari; reperiemus profectò, quantum illæ sæculis, tantum nos propemodum lustris; quantum lustris illæ, tantum nos annis singulis perfecisse. Ni- hil de Assyriorum Imperio dico, non maximis limitibus circumscripto: taceo Persas, non vltra Æthiopiam progressos: prætermitto Macedo- nas, ab Adriatico mari, trans Gangem ad Emadios vsque montes pro- uectos. Illa, illa, inquam, Terrarum Dea gentiumque Roma, nonne propè quingentis annis cum domesticis luctata est? postque infinitas propè victorias, vel Ducum fortitudine ac felicitate partas, vel Consu- lum vigilantiam conseruatas, vel Cæsarum fortunâ auctas, diuersissi- marum nationum gentibus domitis, tandem veluti fatiscentibus senio viribus, nonne ad Occidentem Oceano, ad Septemtrionem Rheno Danubioque, ab Oriente Tigri, Atlante à Meridie circumscribitur? Latissimi, fateor equidem, limites, amplissima Imperij propagatio: sed quam ad Regnorum omnium stuporem, longè nostra Societas la- teque transcendat. Fuerunt enim terrarum Imperia, quamuis propaga- tione longissimè diffusa, tamen intra metas vicinorum Regum poten- tiâ coarctata: at Societas nullis est septa limitibus, nullis lineis cir- cumscripta: non sistitur fluuiis, non clauditur montibus, transcendit littora, peruadit maria; per loca omnia vel longitudine inaccessa, vel fretis diuisa, vel recessibus abdita, vel quaquauersum immensa, produ- citur, protenditur, explicatur. Sed (quod hominum ingenti fit com- pendio) diuersâ sanè à Regnis atque Imperiis ratione: hæc per fractis aliquando diuini humanique iuris repagulis, agrorum deuastatione, vrbium euerfione, gentium laceratione, regionibus ac prouinciis aucta sunt; illa Dei solius imperio ac nutu, cuius est orbis terrarum, orbem peruasit vniuersum: & quidem maiori gloriâ gentiumque comproba- tione. Nam per Regum quidem Principumque dominatum populi in seruitutem redacti; per Societatem Christianâ libertate donati. illi tributis grauant; hæc animam immunitatibus cumulat. illi imperiis, hæc amore; illi rigore legum, hæc mansuetudine beneficiisque certat

perpe-

perpetuis. Nec tamen idcirco minus arduum est quod gerit negotium; nisi forte difficilius statueritis, armorum vi ciuitates subiugare, quàm, quod prius faciendum fuit, voluntates flectere. Scio enim (quod ignorare non potestis) fortissimos sæpè Duces, expugnatis vrbibus; plus in ciuium animis conciliandis laboris atque industriæ posuisse, quàm in mœnium altitudine fossarumque profunditate superandis; magisque de voluntatum, quàm de prouinciarum victoriâ triumphasse. Societas in sui propagatione, renitentibus populis natione barbaris, amentia bellis, impetu non ratione cuncta gerentibus, magisque ferreâ animorum obstinatione, quàm armato exercitu repugnantibus, non magis diuinæ legis, quàm propriæ salutis hostes expugnavit. Quare vbique victrix, tantò gloriosius rerum potita est, quantò laboriosius est voluntates quàm vrbes expugnare, animos quàm oppida debellare, homines quàm mœnia superare. Equidem quoties tacitè mecum recolo, ad vltimas terræ plagas, ferocissimis hominibus nequidquam reluctantibus, Societatem dilatam esse; toties sentio cælestibus armis ab eâ dimicatum fuisse, cum eam præcipuè prouinciarum amplitudinem complexa sit, quam humanis nemo viribus vel obire potuisset. Ferunt Pontificem Maximum Gregorium Septimum, rudi pueritiâ litterarum adhuc expertem atque imperitum, cum fortè ad parentis pedes luderet ligna dolantis, ex resectis lignorum ramentis elementa formasse; quibus ordine congestis, occultâ quadam vi pueri manum dirigente, illud è Regij Vartis versibus ederetur, *Dominabitur à mari vsque ad mare; futura præsentia dignitatis.* Crediderim ego ad conspectam, oculo arcanorum omnium conscio, in primis incunabilis Societatem, æterni prouidentiam Numinis digitum intendentem, animum aduertentibus cælestis aulae beatissimis cœnibus identidem ingeminasse: Illa, illa Loiolæ familia, fecundi parentis non iam quidem sed futuris ætatibus numerosa soboles, quam me monstrante conspiciatis, angustissimis nata principiis, amplissimis finibus dilatanda, propagabitur à mari vsque ad mare, ab Ortu ad Occasum, ab Austro ad Aquilonem; ultra Riphæos montes trans Gangem ad auream Chersonesum; ad incognitas Iaponum regiones barbarie suâ magis, quàm olim Colchis tauris ignem spirantibus, custoditas; in Sian, Cambojam, Cochincinam; in intima Sinæ penetralia sanguineis legibus cautiùs, quàm fabulosi Hesperidum horti peruigili dracone, munita: supra Paranani ad infames Anthropophagorum casas, humano sanguine fœdiùs, quàm olim in Ægypto Busiridis aræ, fumantes. Hac ipsâ, quam cernitis, opitulante clarissimi Herois posteritate, quò nondum peruenit, trophæa figet Ecclesia: hoc velut triumphali inuecta carpento, in nouas vera Religio gentes dominatum extendet; exterminatisque idolorum simulacris, pulsis dæmonum portentis, eiectis turpitudinum monstris, omni denique proscripâ gentilitate, tetrâque flagitiorum omnium colluione, adducet ipsos Antipodas, Romani Pontificis maiestatem humilipedum osculo veneraturos. Et hæc quidem cum diuinitus tam splendide ad commendationem Societati contigisse gratulemur, cumque illam tam latè Dei beneficio toto orbe diffusam videamus; an non æquif-

Arduum est animos expugnare.

Baron. ann. Christi 1073.

Præsentia dignitatis.

simum censebimus, hanc omnem gloriam in Deum velut fontem refundere, totoque pectore gratiis referendis incumbere? Videmus res omnes etiam sensu carentes non scriptâ, sed natâ lege, fontes suos atque origines tacito quodam gratitudinis sensu venerari. Nónne fontes Oceano, à quo primùm manarunt, vñdam affundunt vberiore? An non æther coactis in nubes vaporibus copiosâ solum, vñde excitati sunt, irrigatione fecundat? agri cultorum labores fructuum vberitate compensant? Quid, quòd selenitem gemmam aiunt à terrâ gigni, lunæ imaginem cum quâ creseat, pariterque decreseat, repræsentantem? à mari verò piscem produci modò plenæ, modò mediæ lunæ imitatione constanti instabilitate fluctuantem? Quid ira, nisi vt simbolo quodam gratitudinis astrum colant, à quo plurimùm gubernantur? Quin & apes aiunt, bouini capitis, vñde generantur, effigiem circumferre; quasi nefas foret eius non meminisse, cuius nisi illiberaliter obliuisci non possumus. Verùm enimverò cum nulla sit fecundior effectibus causâ, nulla rerum origo antiquior omnium auctore Deo; à quo ceu perenni fonte vniuersa bona dimanant; rectè docet Areopagita, diuino vir ingenio, res omnes creatas in Deum, veluti in primam sui scaturiginem, reuolui debere. Quod si ita est; an non æquissimum, ob incredibile hoc tam felicitatis propagationis beneficium, à Societate Deo eius auctori immortalæ memoriæ, singularem cultum, perpetuum obsequium, ac omne demum gratitudinis genus decerni? Ego verò sic statuo, Reuerendi Patres Fratresque, quoniam vna ætas gratiis pro tanto munere referendis nimis angusta est, plures etiam, si fieri possit, expetendas diuinoque obsequio consecrandas. Memoriam proditum accepimus, capularem senem, prodigiosâ pænè dixerim palingenesiâ, senio in iuuentutem commutato, restituisse: correctâque aurium surditate, oculorum detersâ caligine, capillis post canitiam deuò nigricantibus, positisque vnâ cum rugosâ cutis exuuiis, decrepitæ senectutis incommodis, repente corpus accepisse succi plenum, & quod magis mirere, nouis nuptiis nouam sobolem procreasse. Quòd si inter huius vitæ fluctus, æstuque naufragæ ætatis, quæ non tam victuris domicilium, quàm morituris continuum præbet sepulchrum, nihilque habet cur eam magnopere conseceris, fas esset eiusmodi senectutis iuuentutisque vicissitudinem expetere, existimo, eâ de causâ in primam iuuentutem redeundum fore, optandamque non Glauici alicuius fabulosam, sed veram beatarum mentium etiam in terris immortalitatem, vt pro amplissimo munere, cui vnus vitæ cursus nimis breuis est, immortales etiam gratiæ possent identidem referri. Quod cum optare possimus facilius quàm consequi; illud saltem vos oro atque obsecro, vt nihil studij ad virtutem, nihil officij ad debitam gratitudinem prætermittatis. Quin imò, ad propagandam latius cum ipsâ Societate diuinam gloriam, ite, ite ad gentes veræ Religionis ignoratione miserandas, eripite Stygij veteratoris fraudibus victimas perpetuis inferorum cruciatibus deuotas, sistite cæco impetu in interitum ruentes sempiternum, vindicate à teterimâ seruitute Dei cruore in libertatem semel assertas. Quid haretis? An regiam ignoratis viam quæ ducit ad optatissimos triumphos? Ecce patet

Solin. c. 38.
Gemma
selenites
lunæ ima-
ginem re-
fert.
Ælian. l. 15.
cap. 14.
Piscis lu-
næ similis.
Aldrouan-
dus.

De Diuinis
nominibus
cap. 1.

Senex de-
crepitus
mirâ mu-
tatione
iuuentuti
restitu-
itur.
Velaicus
Tarentinus
Torque-
mada apud
Del Rio.
Nierenber-
gius cap. 33.
de Curiosâ
Philosophiâ.

Exhorta-
tio ad Mis-
siones bar-
baras.

patet tot fortissimorum Heroum trita vestigiis: en Martyrum cruore purpurâque distinguitur: tepet, imò calet adhuc Mastriliano sanguine. Quid est quod vos terreat? fateor, nihil vulgare, eximia omnia atque singularia prouincia illa desiderat. Sed audete tantum, aderit piis conatibus propitij Numinis fauor. Vincet morum honestas barbariem, inuidiam amor: sauitiam mansuetudo, atrocitatem clementia subiugabit. At esto: nihil ab innatâ feritate deflexerint. non est nouum Christianæ fortitudinis affectatoribus ludibria pro honoribus amplecti, contumeliis delectari vt encomiis, vulneribus letari vt osculis, suppliciiis foueri vt præmiis. Sanè si agonothetæ stimulus in luctâ, si Ducis ardor in pugnâ, ignauiam pugilis, formidinem castigat militis; quæso, oculos animumque coniciite in summum cælestis militiæ, cuius stipendiis meritis, Imperatorem CHRISTVM. præit vt Dux, pugnat vt miles, promittit victoriam, præludit triumphis. Attendite, quæso, quantam ærumnarum seriem ad propagandam cælestis Imperij amplitudinem, æternique Patris splendorem ac gloriam sit amplexatus. agitur aduersis: cruciatur ærumnis: pallet inediâ: squallet inopiâ: per Ægyptum iactatur vt exsul: ligatur vt prædo: raptatur vt præda: mactatur vt victima. Cernite sanguineum sudoris imbrem, omnibus retrò ætatibus inusitatum: spectate rubentes cruore humeros, pictas cruore genas, agglutinatas cruore cæsiarem, sparsa cruore omnia. spectate, inquam, coronatum, sed spinis ac sentibus; purpurâ indutum, sed propriij sanguinis; inmansuerissimo tandem leti genere fatiscentem. Quid ad exemplum potentius? quid violentius ad incitamentum? Quæ portò causa CHRISTVM, quæ vis impulit ad patiendum? Non alia sanè quàm æterni Patris gloria, & flagrantissimum erga miseros mortales amoris incendium. Et inter has flammas tepere aliquis nostrum potest? & non totus siue amoris vicissitudine, siue imitatione conflagrare? Esset hæc profectò non fœcordia, sed stupor; non desidia, sed improbitas; non ignauia, sed flagitium. Quare pergite quò rapit exemplum Ducis, quò prouocat pietas maiorum. traditos ab his exercendæ virtutis atque industriæ campos non conseruate modò, sed augete. Et cum in propagandâ Societate tam propensum Dei fauorem, tamque effusam beneficentiam agnoscatis, nullo vmquam tempore obsequia vestra ad exiles calculos reuocate, sed tanti beneficij memoriam officiis colite sempiternis. Dixi.

CHRISTI
exemplum
nos exci-
tat.

ORATIO SECVNDA,

*Parænetica ad Missiones longinquas inter Barbaros obcurdas,
& nomen IESV ad vltimos mundi fines proferendum.*

Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam & dilaceratam. Isaïæ 18.

SI Religiosos Societatis IESV, id est, generosissimæ Matris filios, quos vt Patres veneror, amplector vt Fratres, ad expeditiones arduas, quibus petantur gentes, spatio distitæ, cæcæ ignorantia, naturâ

I i 3

feroces